

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 7 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Яковчук М.В.

Україна, м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України

Впровадження компетентнісного підходу у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) є одним із важливих концептуальних положень оновлення змісту та якості освіти. Основним завданням компетентнісного підходу є не лише оволодіння предметними знаннями, але й вміння ефективно застосовувати їх на практиці як інструмент розв'язання різноманітних життєвих завдань.

Формування ключових компетентностей учнів 7 класів – це складний і тривалий процес, що ґрунтується на їхньому навчальному досвіді, здобутому в попередніх класах. Основним засобом навчання іноземних мов є підручник, який має відповідати віковим особливостям учнів, тематиці ситуатійного спілкування, містити необхідний лексичний інвентар і цікаві для учнів завдання, спрямовані на формування та розвиток ключових компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Розглянемо більш докладно особливості формування деяких ключових компетентностей учнів 7 класів у процесі навчання іноземних мов на прикладі підручника німецької мови «Німецька мова. Deutsch 7 (7-й рік навчання)» [3]. Компонентами такої ключової компетентності, як вільне володіння державною мовою, є вміння використовувати українознавчий матеріал у всіх видах мовленнєвої діяльності. Передусім це можливе в межах визначеною модельною програмою теми «Україна», під час опанування якої учні вчаться представляти іноземною мовою відомості про свою країну, її визначні пам'ятки, а під час вивчення підтеми «Київ» – презентувати відомості про столицю України [1].

Компетентність здатність спілкуватися іноземними мовами є ключовою й предметною, тому вона формується на всіх уроках іноземної мови системно й

послідовно, незалежно від тематики уроків. Результати формування цієї компетентності є оволодіння учнями засобами комунікації.

На уроках іноземної мови формування математичної компетентності передбачає вміння працювати з числами та числовою інформацією. Учні, застосовуючи логіко-математичний інтелект, розв'язують комунікативні і навчальні проблеми. Зазначена компетентність у 7 класі формується ситуативно, здебільшого у межах відповідних ситуативних тем. Наприклад, під час вивчення теми «Після школи» учні можуть розповісти, як вони розподіляють свій позаурочний час, о котрій годині вони починають виконувати домашні завдання, скільки часу приділяють своїм захопленням, гурткам, секціям тощо [3, с. 32].

Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій формуються в межах теми ситуативного спілкування «Природа», у процесі засвоєння якої учні ознайомлюються з погодою та природними явищами. Це сприяє вдосконаленню в них умінь описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини. Словниковий запас учнів дозволяє їм висловлювати враження від власних спостережень над природою, що дає змогу урізноманітнити тематику спілкування, а також пояснити свої дії.

Ключова компетентність інноваційність «передбачає здатність учня здатність учня реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у класі, закладі освіти, родині, громаді тощо; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів» [2, с. 3]. Вчителю необхідно враховувати індивідуальні психологічні особливості кожної дитини. З огляду на це вчитель має підтримувати участь дітей у різноманітних конкурсах, змаганнях, творчих проєктах, брати на себе відповідальність за результати власної діяльності, поєднувати знання, здобуті під час вивчення різних предметів. Так, наприклад, пропонуючи учням проєкт

«Українські олімпійці», кожен учень здійснює самостійний пошук інформації про літні (зимові) олімпійські ігри та успіхи українських спортсменів під час цих ігор, удосконалює й розвиває навички читання текстів, збагачує власний словниковий запас [3, с. 149].

Компетентність обізнаність та самовираження у сфері культури потребує сформованих умінь використовувати мову для духовного, культурного й національного самовираження; дотримуватися культури мовлення, висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання й судження. Вона формується в межах тем «Кулінарні традиції», «Театр і кіно», «Україна» та «Німеччина» (загальні відомості про Україну та країну, мова якої вивчається).

У процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності формуються вміння учнів самостійно шукати, аналізувати й добирати потрібну інформацію, аналізувати, критично осмислювати її, трансформувати, зберігати, передавати її. Аналіз змісту підручників іноземних мов для 7 класів засвідчив, що всі вони мають аудіопідтримку, яка дає змогу учням сприймати іншомовне мовлення на слух, засвоювати нормативну вимову звуків. Окремі підручники містять також покликання (QR-коди) на мультимедійні матеріали в мережі інтернет.

Варто зазначити, що усі перелічені компетентності однаково важливі і взаємопов'язані. Кожну з них учні набувають під час вивчення іноземної мови на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння та здатності:

- читати й розуміти прочитане;
- висловлювати думку усно та письмово;
- критично мислити;
- логічно обґрунтовувати власну позицію;
- виявляти ініціативу;
- творити;
- розв'язувати проблеми, оцінювати ризики й ухвалювати рішення;

- конструктивно керувати емоціями;
- застосовувати емоційний інтелект;
- співпрацювати в команді.

На нашу думку, формування ключових компетентностей учнів 7 класів у процесі навчання іноземної мови має здійснюватися комплексно, передусім через добір ситуативних завдань, які самостійно може пропонувати вчитель відповідно до рівня навчальних досягнень його учнів і їхніх потенційних можливостей. Особливу увагу доцільно приділяти вправам, спрямованим на розвиток у учнів здатності здійснювати спілкування в монологічній та діалогічній формах у різних життєвих ситуаціях у межах тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою.

Література:

1. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т.М.). Рекомендовано МОН України: наказ від 12.07.2021 р. № 795.
URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>
2. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2020 р. № 898. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
3. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева. «Німецька мова» (7-й рік навчання), 7 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти, Харків : «Ранок», 2020. 240 с.